

lyett még egy lehetőséget adni Szorokinnak. Szembe kell néznünk vele: nem afféle „berántós”, vég nélkül habzsolható, bájosan elvarázsoló regnnyel van dolgunk. Eltérő stílusú, nyelvezetű és dinamikájú szövegváltozatok sorjáznak előttünk, ezért ne rettenjünk meg, ha a befogadás akadályokkal teli.

A könyv első részében 2028-ban járunk, amikor is az egykori Oroszország Kína fennhatósága alá tartozik, ezért a kínaival kevert orosz nyelv a használatos. Egy titkos kutatóbázisról írja leveleit Borisz, aki fennmód komoly és fontos munkája közben unatkozik, és a táborban történekről szeretőjét tudósítja. A bázison a rejtélyes kékháj előállításán munkálkodnak, de amikor hosszas várakozás és izgalom után siker koronázza erőfeszítéseiket, ismeretlen fegyveresek elrabolják a végterméket. A kékháj funkcióját eközben teljes homály fedi. Szorokin fittvet hány mindenféle kontinuitás-elnnek, minduntalan beemel egy, a történettől teljesen eltérő szöveget. Először a klónozott írók művei szakítják meg a mesét – ők termelik az alkotás során azt a híres kékháját –, máskor különös álmokról olvashatunk.

A második rész 1954-ben játszódik Moszkvában; a két idősík közti összekötő kapocs a Szabad Szerlem Összorosországi Házának megnyitója. Számos történelmi alak tűnik föl, de Szorokin senkit sem kímél: az USA felelős a hatmil-

lió zsidó haláláért, Prága városa falal van kettéosztva, Londont atomtámadás pusztította el, Hitler pedig él. A szöveg ízlésesnek semmiképp sem nevezhető szexuális viselkedésformák részletes leírásában bővelkedik, kiszámíthatatlan nemű résztvevőkkel és kiszámíthatatlan végkifejtéssel. Ha elég morbid lennék, részletesebben is kitérnék Sztálin jutalomjátékára: tízes ágyjelenetere szeretőjével, Hruscovval, vagy a megváltóként aposztrofált, két méter magas gyermekekre, akik maguk előtt, talicskán tolják genitáliájukat.

Abszurd és morbiditás minden mennyiségben, vulgaritás és perverzció, gyomorforgatás és Szorokin végtelen fantáziája teszi próbára az olvasó türelmét, toleranciáját és persze néha a humorérzékét is.

KOVÁCS B. EDIT

(Fordította Bratka László és Kiss Ilona, Jaffa Kiadó, Budapest, 2004, 368 oldal, 1990 Ft)

TARBAY DÁVID:

Eklipszis

Adonisz című kötete után új regény nyel jelentkezett a fiatal, 27 éves Tarbay Dávid az idei könyvhétre, s benne három különböző világot, műfaját tekintve pedig utópiát és lélektani regényt idéz meg egy tudat

szétrombolódásának bemutatásán keresztül. A címlapon alulról fényképezett fűrengeteget láthatunk; olyat, amilyenben a regény gyermek szereplője az ideje nagy részét tölti. Mikrokozmosz, ahogy az *Eklipszis* mindhárom helyszíne az.

Az utópia műfajára rájátszó első és második rész helyszíne egy ismeretlen, lerombolt világ, valamikor a 20. században. A Zónának nevezett helyen vagyunk, többek között Ivánov, a Professzor, valamint a gyerek társaságában. Ide száműzött több embert *valamilyen* katonai diktatúra, *valamilyen* indokokkal. Ebben a fiktív térben kalauzol bennünket a mindentudó narrátor, aki külső nézőpontból beszéli el a történetet, bár mindvégig ismeri szereplői összes lelki rezdülését, és gyakran azonosul is velük. Itt, a szögesdróttal körülhatárolt területen próbálnak meg élni a száműzöttek, miközben életüket kockáztatják minden élelmiszercsomag megszerzéséért. A történet indítása Defoe *Robinsonját*, Golding *Legyek ura* című remekét és Verne *Rejtelmes sziget* című könyvét idézi, s egy izgalmas, lélektani regény iránt kelti fel az olvasó elvárásait. Tarbay ennek az irodalmi hagyománynak mindvégig megpróbál megfelelni. Ennek következtében a csoport jellemzése mellett árnyaltabban ábrázolja Ivánovot és a gyereket, aki a mítoszokból ismert megmentő, vagyis Sztalker szeretne lenni. A Sztalker fiktív szövegekben élő hős, egy legendás alak, aki az elbeszéltek szerint

képes lehet felszabadítani a Zóna lakóit. Ő az egyetlen reményük. A Professzor számításai szerint a tél beállta után a kis közösségnek lehetősége nyílik a menekülésre: amikor a Hold eltakarja a Napot, egy házilag készített légbalonnal elhagyják a Zónát.

Miután sikeresen megmenekülnek, a lakók útjai elválnak; a gyerek Délen néven nyeri el új identitását, és tehetséges, kamaszodó fiatakként éli világát, amelyet leginkább a Lejlához fűződő érzelmei töltenek ki. A fiúnak egy vallási irányítású társadalomban kell boldogulnia, ahol rengeteg szabály gátolja szabadságát. A teokráciáról hasonlóan rossz véleményt alakít ki a szerző, mint az előző rész katonáiról. Itt karrierista papok, elnyomó püspökök veszik körül a szereplőt, valamint egy különös játék a szerzetesek és munkások között, aminek duplabda a neve, és csupán az utópia megalkotásában játszik szerepet.

A harmadik, napjainkban játszódó történetben Ivánov tudatának megbomlását kísérhetjük figyelemmel. A férfi sikeres karmesterként éppen befejezi egy Mahler-mű zenei felvételét. Otthon azonban nem találja helyét és a családjával sem tudja megértetni magát. Ivánov ámokfutóként hajt autójával, mire a rendőrök üldözőbe veszik. Letartóztatják, rács mögé kerül, a felesége nem látogatja és válni akar, közben a bírósági tárgyaláson elvonókúrára irányítják. A tizennegyedik napon elveszti az összes kapcsolatát a külvil-

lággal, beszélgetéseket és látogatókat jelenít meg a képzelete, majd néhány hét elteltével ilyen állapotban érkezik meg a Zónába. Ezen a ponton kapcsolódik össze a regény elejével a szöveg, így újraalkothatjuk a személyiséget az identitás pusztulása után.

A regény szerkezete könnyen rekonstruálható, bár bizonyos ok-okozati összefüggések magyarázata indokolatlanul elmarad. A különböző részek kidolgozottsága nem egyenletes: a középső rész a többinél feltűnően rövidebb, ráadásul hatásvadász leírásokkal tűzdelte tele a szerző (lásd duplabda). A harmadik részben viszont a tudat megbomlásának ábrázolása árnyaltabb, poétikailag is összetettebb – a szöveg és Mahler zenéje együtt lüktet benne. Annak ellenére, hogy a szereplők némelyikének jelleme kidolgozatlan és sokszor aránytévésztés figyelhető meg az események sorozatában, az *Eklipszis* összességében mégis érdekes élményt nyújt az olvasónak.

VALUSKA LÁSZLÓ

(Kortárs Kiadó, Budapest, 2004,
179 oldal, 1600 Ft)

PÉTERFY GERGELY:

Bányató

A kortárs irodalom lassan megtelik „zóna-regényekkel”, melyek úgy kez-

dődnek, hogy van egy különleges terület, ahol nem így és így történnek a dolgok, hanem emígy és amígy, az emberek pedig nem..., hanem... Talán azért annyira vonzó ez a képlet, mert hiszen minden irodalom úgy kezdődik: „tegyük fel, hogy...” Péterfy Gergely zónája – új regényében – a bányató, ahová az emberek meghalni sietnek. „Ide jönnek, hogy megfulladjanak – mondja az őr. – Azt hiszik, hogy fűródni jönnek, mert nem tudják, hogy megfulladni.”

Nem hiszem, hogy a fulladásos halál szép halál. Lehet, hogy *abszurditása* izgató, ezért kapaszkodik belé a fuldokló foggal-körömmel. Nem tudja, „merre van fent és lent”, „mélyebbre küzdi magát, és ott megkapaszkodik”. „A bányató tele van ilyen kapaszkodó halottakkal. Körbeguggolják a sparherdet, és körbefekszik a lavórt.”

Péterfy hősei: az őr, aki kék filccel a mellényére írta, hogy „őr”, mert a zöld elfogyott neki, és azóta nem érzi magát biztonságban; Ragyás Anti, aki a bányatavat övező szakadékba zuhant állatok csontját gyűjti és forgalmazza ruházati kiegészítőként, mert „a lényeg a csontokban van”; a presszós Irma, aki aranygyűrűt talál a bugyijában, amikor a hajnali fényben szellőzködik; Kálmán, aki özvegy Vadász Katalint szeretné meglátogatni, de leragad az ivóban, ahol előadja az „udvarló táncát”, hogy legyen mit emlegetni hónapokig; vagy Szárazkezü János, akit ekcéma kínoz. Meg-